

Danmark har mistet førertrøjen

Danmark bruger færre penge på uddannelse

De seneste år er såvel antallet af studerende som udgifterne til uddannelse steget i mange OECD-lande. I Danmark er uddannelsesudgiften også steget lidt – men det står slet ikke mål med den store stigning i antallet af elever. Danmark bruger i dag færre penge pr. studerende end i 2008. Det gælder både, når man ser på grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet, og i udpræget grad på de videregående uddannelser. Danmark er det land i OECD, hvor uddannelsesudgiften pr. studerende på de videregående uddannelser er faldet mest siden 2008, kun overgået af Irland.

af Chefanalytiker **Mie Dalskov Pihl**
& stud.polit. **Frederik Steiner**

17. juli 2017

Analysens hovedkonklusioner

- Danmark er det land i OECD, hvor de offentlige udgifter til uddannelse målt i forhold til BNP er næsthøjest.
- Ser man udgiften pr. studerende er billedet et ganske andet. Danmark ligger ikke i top, når det kommer til udgifterne pr. studerende på ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser. Danmark ligger hhv. nr. 12 og nr. 14 blandt OECD-landene.
- Danmark bruger i dag færre penge pr. studerende, end vi gjorde i 2008. En udvikling, der går stik imod udviklingen i mange andre lande. Danmark sakker bagud.
- På grundskole- og ungdomsuddannelsesområdet er det danske forbrug pr. studerende faldet med 5 procent siden 2008. OECD-gennemsnittet er en stigning på 8 procent.
- På de videregående uddannelser i Danmark er udgifterne pr. studerende faldet med 25 procent siden 2008. Det er det næststørste fald i OECD. Gennemsnittet er en stigning på 5 procent.

Kontakt

Chefanalytiker

Mie Dalskov Pihl

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 26 20 40 36

md@ae.dk

Kommunikationskonsulent

Sarah Steinitz

Tlf. 33 55 77 16

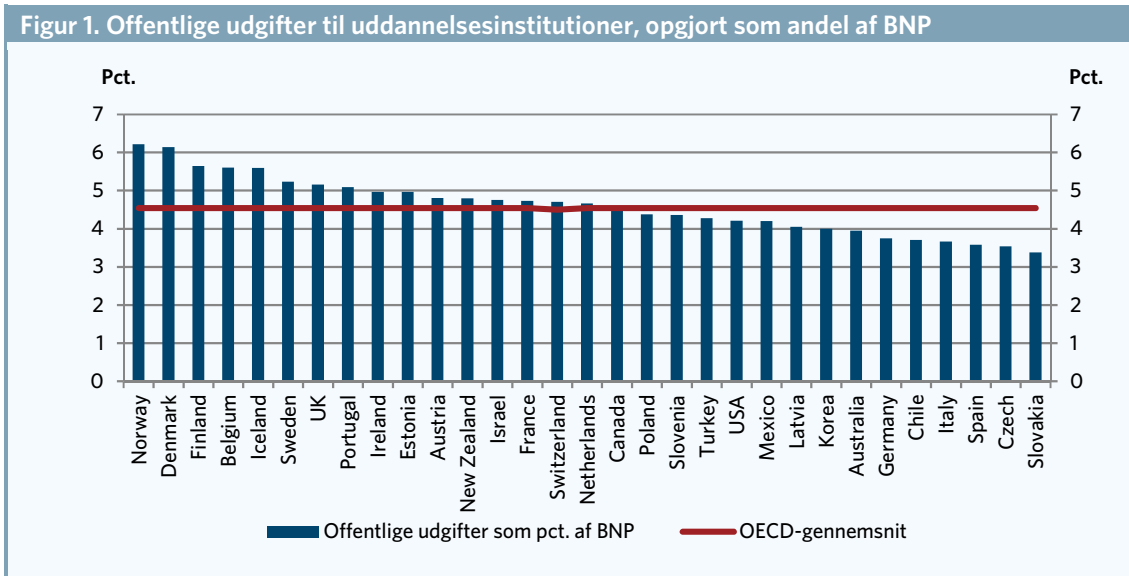
Mobil 28 68 34 60

ss@ae.dk

Danmark bruger færre penge på uddannelse

AE har gennemgået den seneste OECD-publikation "Education a Glance 2016" og set på, hvor mange penge Danmark bruger på uddannelse i forhold til andre lande.

Ifølge OECD's seneste opgørelse over OECD-landenes offentlige udgifter til uddannelse, så er Danmark det land, der bruger næstmest på uddannelse opgjort i forhold til BNP. Det fremgår af figur 1.

Anm.: Figuren dækker kun OECD-lande (der mangler data for Luxembourg og Grækenland). Kun offentlige udgifter til uddannelse indgår i denne figur. Figuren bygger på uddannelsesudgifterne i 2013.
 Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, indikator B2.

Således tegner der sig umiddelbart et billede af, at Danmark er et af de lande, der bruger flest på uddannelse. Men ser man på forbruget i forhold til antallet af studerende, så er billede et ganske andet.

Figur 2 viser det samlede uddannelsesforbrug på uddannelsesinstitutionerne i landene opgjort pr. studerende, når man ser fra de primære uddannelser (svarende til grundskolen) til de tertiære uddannelser (dvs. de videregående uddannelser).

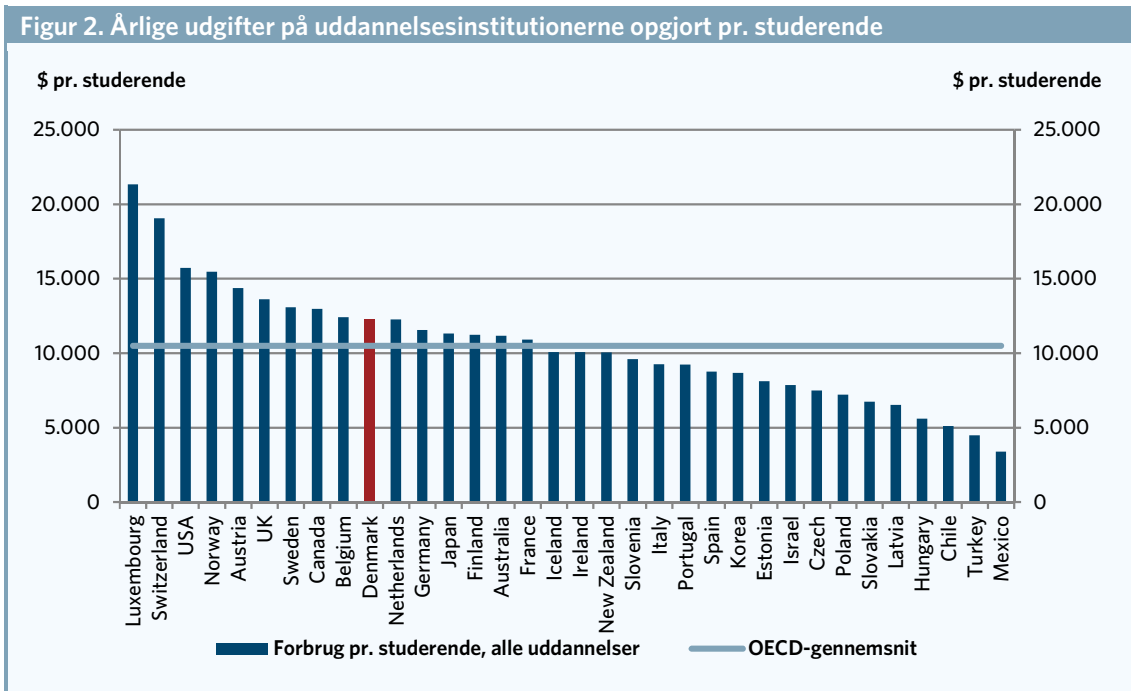
Her ses det, at Danmark ligger på en 10. plads og kun lige over OECD-gennemsnittet. Danmark ligger væsentligt under både Norge og Sverige.

Da OECD lavede samme opgørelse i 2011¹ baseret på tal fra 2008, lå Danmark på en 5. plads.

OECD-opgørelsen over forbruget på uddannelsesinstitutionerne dækker det forbrug, der finder sted inden for institutionerne såvel offentligt som privat finansieret. Mange forskellige typer af udgifter spiller ind. Udover kerneaktiviteten - undervisning - dækker opgørelsen også udgifter forbundet med supplerende aktiviteter (transport, mad samt bolig som institutionerne står for) samt udgifter til forskning og udvikling. Udgifter til uddannelsesstøtte, dvs. SU, indgår dog ikke i denne opgørelse.

¹ Se "Education at a glance 2011" table b1.1a.

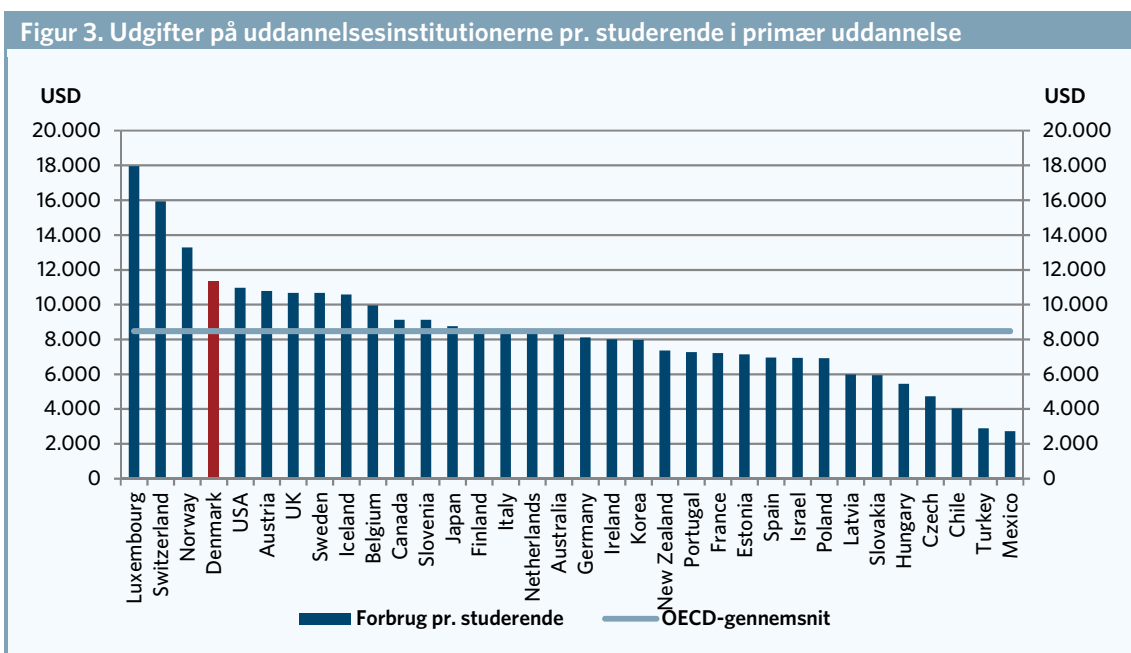
Selvom indikatorerne i OECD's talmateriale er internationalt sammenlignelige, skal man være opmærksom på, at der kan være forskelle i uddannelsesstruktur og datakvalitet OECD-landene imellem.

Anm.: Kun OECD-lande. Indeholder privat forbrug på uddannelse. Opgørelsen dækker udgifter på institutionerne og udover kerneaktiviteter til undervisning dækker opgørelsen også forskning og udvikling samt udgifter til andet end undervisning såsom supplerende services som måltider, transport, boligforhold. Figuren bygger på uddannelsesudgifterne i 2013.

Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, indikator B1

Ser man på forbruget pr. studerende på institutionerne på det primære uddannelsesområde, der dækker 0-6. klasse, så ligger Danmark nummer 4, og pænt over OECD-gennemsnittet på niveau med USA, Sverige, UK og Østrig, jf. figur 3. Det er især forbruget pr. studerende i det primære område, der trækker Danmark op, sådan at vi i gennemsnit ligger på 10. pladsen samlet set jf. figur 2.

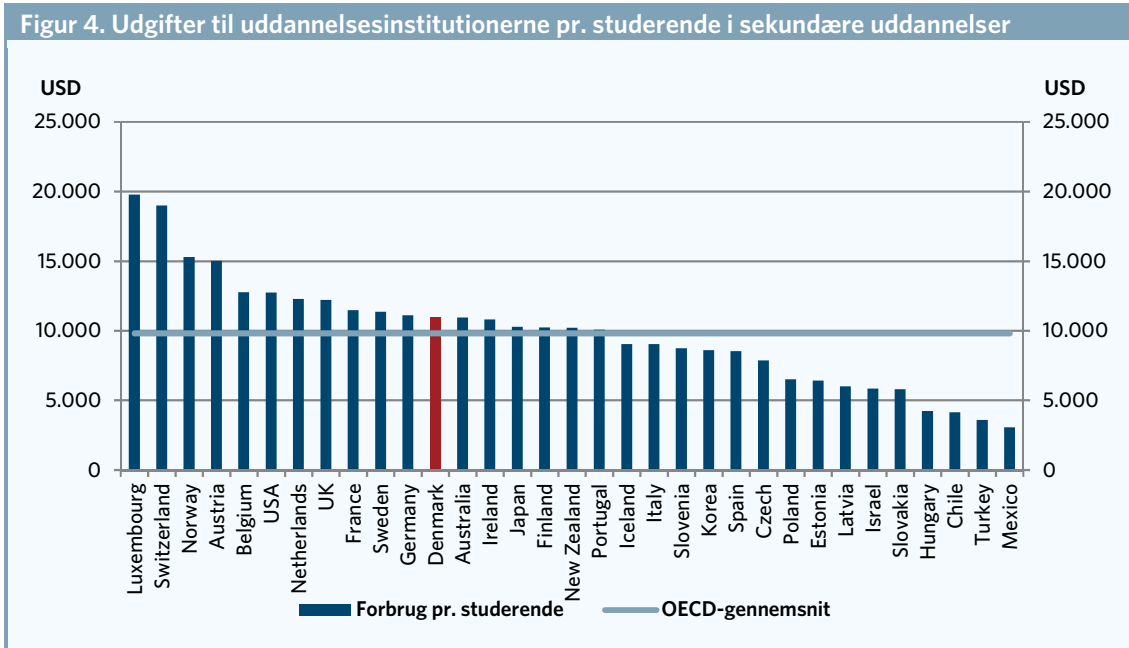

Anm.: Se figur 2.

Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, B1.3

Ser man på det sekundære område, der i Danmark dækker udskolingsområdet og ungdomsuddannelserne, så ligger Danmark på en 12. plads ud af de 33 OECD-lande, der indgår i opgørelsen, jf. figur 4. Dette er under flere af de lande, som vi normalt gerne vil sammenligne os med.

I OECD's opgørelse i 2011 lå Danmark som det land, der brugte 8. mest pr. elev på det sekundære område¹.

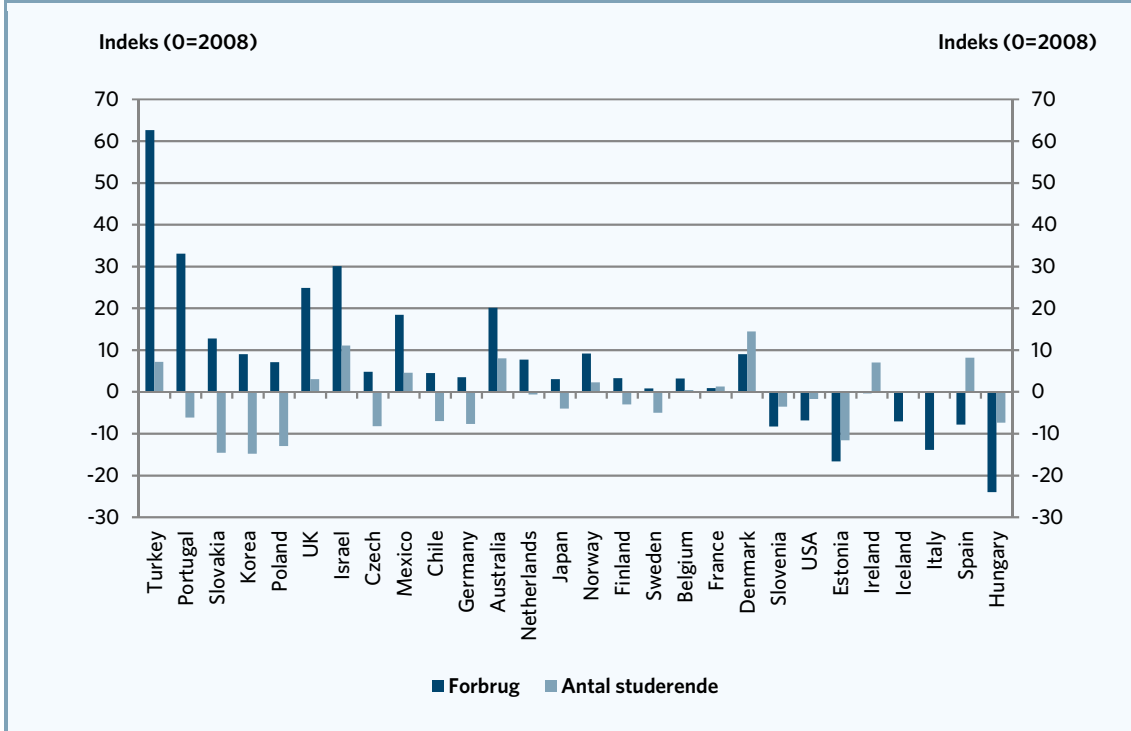
Anm.: Se figur 2.
 Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, B1.3

I den seneste rapport fra OECD, "Education at a glance 2016" har man opgjort udviklingen i det samlede forbrug på de primære og sekundære uddannelser fra 2008 til 2013 og sammenlignet med, hvordan antallet af studerende har udviklet sig i samme periode. Tallene er gengivet i figur 5, hvor de mørkeblå søjler til viser, hvordan udgiften til de primære og sekundære uddannelser har udviklet sig fra 2008 til 2013. De lyseblå søjler viser, hvordan antallet af studerende har udviklet sig.

I de fleste lande er de samlede udgifter til de primære og sekundære uddannelser steget mere end antallet af studerende. Det ses, at antallet af studerende i Danmark er steget mere, end forbruget er. Mens forbruget steg 9 procent fra 2008 til 2013, steg antallet af studerende på de primære og sekundære uddannelser 14 procent i samme periode.

Selve forbruget er altså steget på de primære og sekundære uddannelser, men forbruget er ikke fulgt med antallet af elever på uddannelserne.

Figur 5. Udvikling i udgifter og antal studerende på primære/sekundære uddannelser, 2008-2013

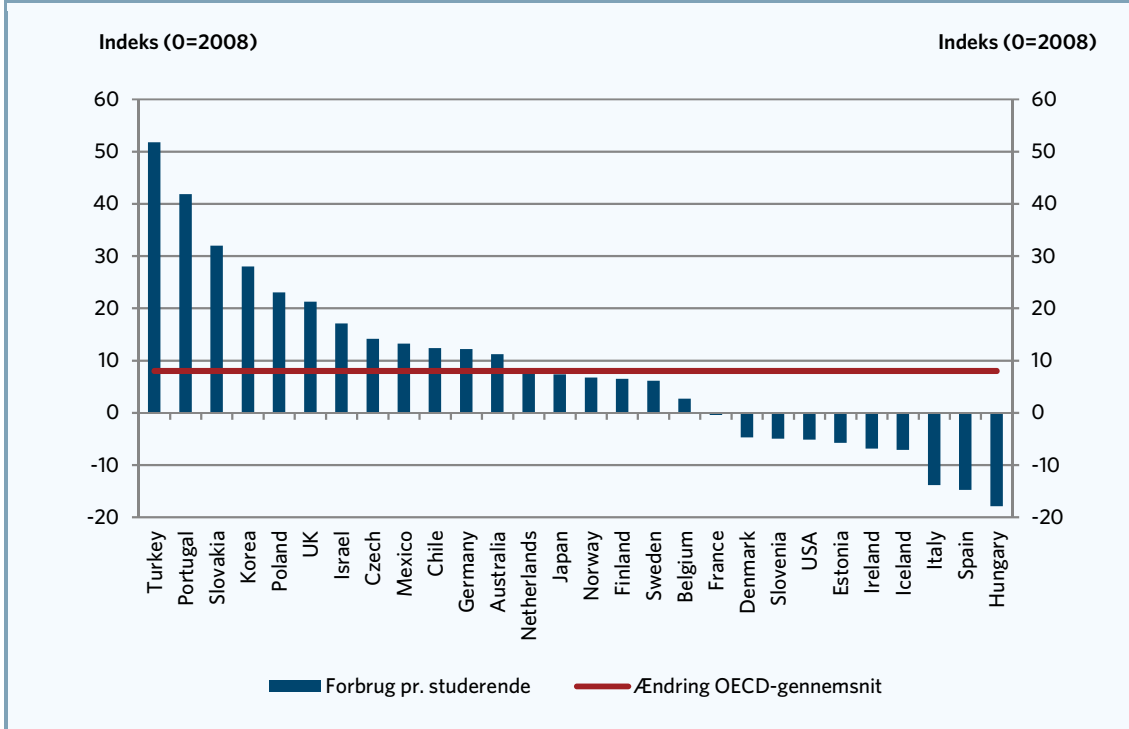

Anm.: Ingen data for nogle af de andre OECD lande. Indeholder privat forbrug på uddannelse. Denne indikator indeholder også "post secondary non tertiary" se boks 1. Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, B1.5a

Ser man på udviklingen i forbruget pr. studerende (dvs. forskellen mellem de to søjler i figur 5), får vi billedet i figur 6. Her ses at, at i 18 ud af de 28 EU-lande er forbruget pr. studerende på de primære og sekundære uddannelser steget siden 2008. Men ikke i Danmark. Vores udgift pr. studerende er faldet 5 procent fra 2008 til 2013.

Danmark er således blandt de 10 lande, som bruger mindre pr. studerende på de primære og sekundære uddannelser end tidligere. Det bringer os i klub med bl.a. Slovenien, USA, Irland, Italien og Spanien, som også har haft faldende udgifter pr. studerende. Det bemærkes, at mange af de lande, vi normalt sammenligner os med - fx Norge, Sverige, Finland, Nederlandene, UK og Tyskland, alle har øget udgiften pr. studerende fra 2008 til 2013. I OECD-landene som gennemsnit har man øget udgiften pr. studerende med 8 procent.

Figur 6. Udvikling i udgifter og antal studerende på primære/sekundære uddannelser, 2008-2013

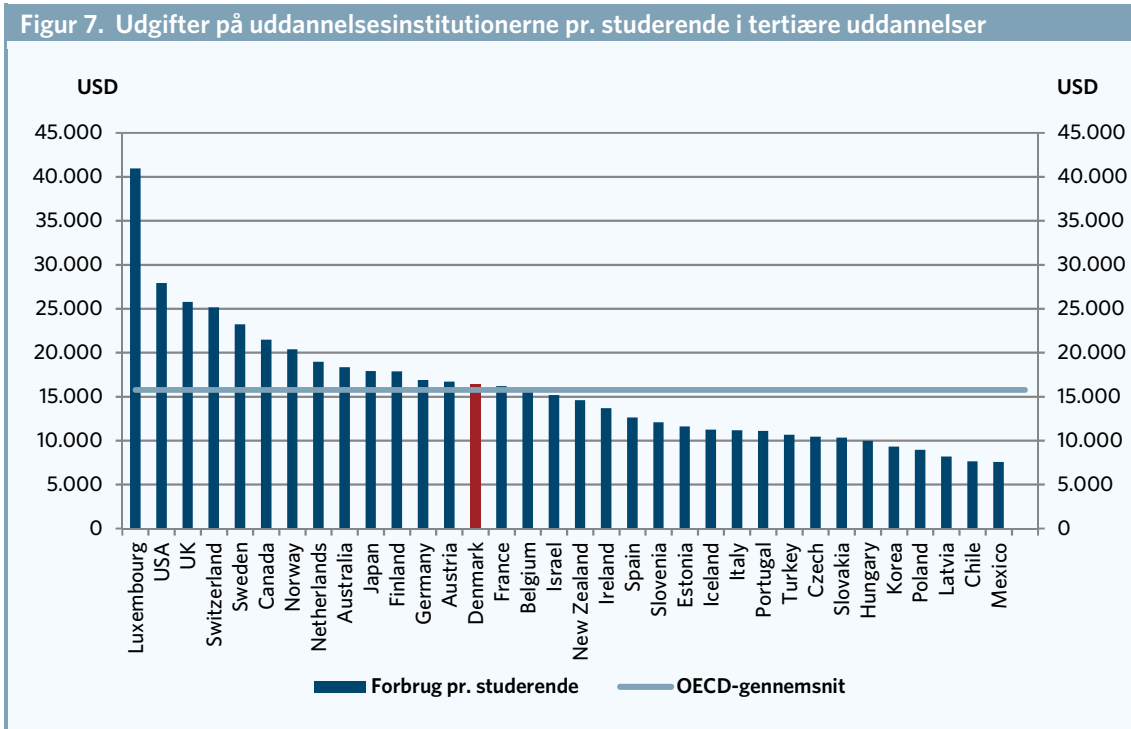
Anm.: Ingen data for nogle af de andre OECD lande. Indeholder privat forbrug på uddannelse. Denne indikator indeholder også "post secondary non tertiary" se boks 1.
 Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, B1.5a

Markant fald i udgiften pr. studerende på de videregående uddannelser

På det tertiære niveau, dvs. det område, der i Danmark dækker de videregående uddannelser, er Danmark ifølge de seneste opgørelse fra OECD helt nede på en 14. plads ud af de 34 lande, der indgår i opgørelsen. Det fremgår af figur 7. Danmark ligger således på et lavere niveau end flere af de lande, som vi normalt sammenligner os med, bl.a. Sverige, Norge og Nederlandene.

OECD bemærker i rapporten fra 2016, at Danmark er et af de lande, der bruger under 1,5 så meget pr. studerende på tertiære uddannelser som på det primære område. I gennemsnit inden for OECD bruges 1,9 gange så meget pr. studerende på de videregående uddannelser som på det primære område.

I 2011-rapporten var Danmark det land, der brugte 6. mest per studerende på det tertiære område¹.

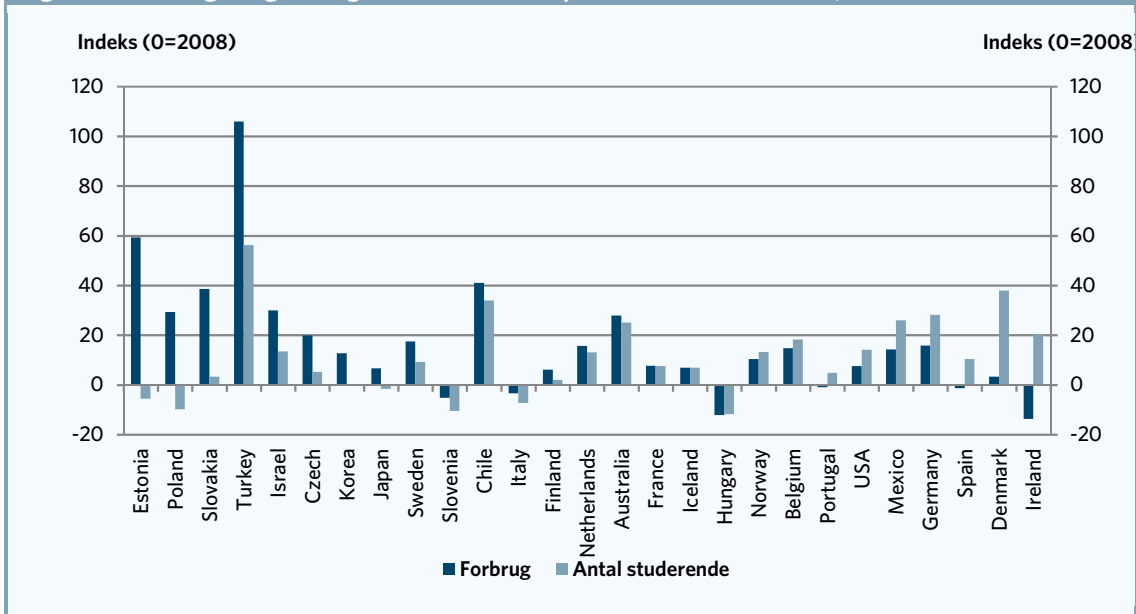
Anm.: Se figur 2. Kun OECD-lande. Der mangler data for Grækenland. Figuren bygger på uddannelsesudgifterne i 2013. Incl. udgifter til forskning og udvikling.
 Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, B1.3

På det tertiære område er der ifølge OECD (2016) sket et endnu større fald i forbruget pr. studerende end på det primære og sekundære område, jf. figur 8 og 9. Her er Danmark ikke kun dårligt placeret i forhold til de lande, som vi normalt gerne vil ligge på niveau med, Danmark er det land, som har den næst dårligste udvikling.

Af figur 8 ses det, at den samlede udgift til de tertiære uddannelser i Danmark kun er steget spinkelt med 3 procent fra 2008 til 2013, mens antallet af studerende er steget markant i samme periode – nemlig med 38 procent. Det bringer os som sagt på en næstsidste plads i figur 9, hvor det ses, at udgiften pr. studerende på de tertiære uddannelser er faldet med hele 25 procent. Kun Irland ligger dårligere.

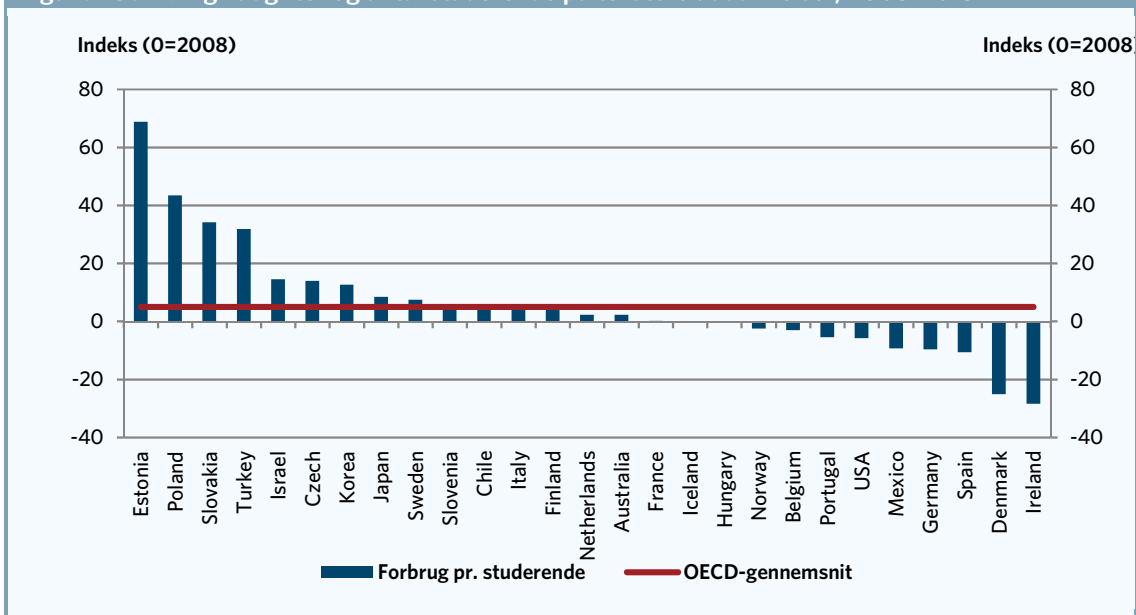
Mange af lande, vi normalt sammenligner os med, har også haft en markant stigning i antallet af studerende. Men i de fleste lande har man samtidig valgt at bruge flere penge på uddannelserne. I Danmark er udgifterne steget meget, meget lidt i forhold til antallet af studerende, og dermed er vi – på nær Irland – dét land i OECD, hvor udgiften pr. studerende på de tertiære uddannelser er faldet med.

Figur 8. Udvikling i udgifter og antal studerende på tertiære uddannelser, 2008-2013

Anm.: Ingen data for nogle af de andre OECD lande. Indeholder privat forbrug på uddannelse. Incl. udgifter til forskning og udvikling.
 Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, B1.5b

Figur 9. Udvikling i udgifter og antal studerende på tertiære uddannelser, 2008-2013

Anm.: Ingen data for nogle af de andre OECD lande. Indeholder privat forbrug på uddannelse. Incl. udgifter til forskning og udvikling.
 Kilde: AE pba. OECD, Education at a Glance 2016, B1.5b

Det er en kedelig tendens, at Danmark bruger mindre pr. studerende på uddannelserne. Når antallet af studerende stiger voldsomt, må udgifterne i et eller andet omfang følge med. Ellers kan man frygte, at det går ud over kvaliteten. Uddannelsesudgifterne er slet ikke fulgt med det stigende antal studerende i Danmark - især ikke på de videregående uddannelser.

I gennem de seneste to finanslove har regeringen med Venstre i spidsen gennemført milliardbesparelser på uddannelse. Besparelserne betyder, at vi formentligt vil se, at Danmark de kommende år falder endnu længere ned i de internationale sammenligninger.

At spare på uddannelse er den helt forkerte vej at gå. Ser vi på tendenserne frem imod 2025, så tegner der sig et billede af, at vi kommer til mangle personer med erhvervskompetencegivende uddannelser. Vi kommer både til at mangle faglærte og personer videregående uddannelser, mens vi har overskud af ufaglærte. Det er bydende nødvendigt, at vi Danmark investerer massivt i uddannelse og efteruddannelse – frem for at spare. Uddannelse er en god investering for staten. Når vi poster penge i at uddanne befolkningen, kan vi se frem til et højere skattegrundlag og en højere produktivitet i samfundet. I dag er det stadighver sjette elev, der forlader folkeskolen uden at få en uddannelse bagefter. Analyser fra Undervisningsministeriet har vist, at mere end 70.000 unge under 30 år står uden for job og uddannelse uden at have en ungdomsuddannelse², og ifølge de seneste prognoser vil 19 procent – eller næsten hver femte – ikke have fået en ungdomsuddannelse inden de fylder 25 år.³ Det er alt for mange. Og det bliver dyrt for samfundet på den lange bane.

---

² 23/2/17 "70.000 unge har hverken ungdomsuddannelse eller er i job"

³ UVM's profilmodel 8 år efter 9. klasse.

Boks 1: Sådan har vi gjort

OECD samler hvert år en lang række indikatorer i rapporten "Education at a glance".

OECD skriver i noterne (Se annek 3, s. 75) til rapporten "Education at a glance 2016" om indikator B1 samt B2, at de dækker alle uddannelsesniveauer undtagen ISCED 0, dvs. førskolealderen, dvs. børnehaver.

Selvom indikatorerne i OECD's talmateriale er internationalt sammenlignelige, skal man være opmærksom på, at der kan være forskelle i uddannelsesstruktur og datakvalitet OECD-landene imellem.

Undervisnings- og forskningsministeriet har i rapporten " ", der er kommentarerne til "Education at a Glance 2016" noteret sig, at man mener at udgifterne pr. studerende på de videregående uddannelser varierer for meget fra år til år. Man har derfor igangsat et arbejde i forhold til at højne kvaliteten af dataindberetningerne.

ISCED:

Da der kigges på Danmarks rangering i forhold til de andre OECD lande, bruges der det internationale klassifikationssystem for uddannelsesniveau ISCED. International Standard Classification of Education, som det står, rangerer uddannelsesniveauer inden for 3 hovedgrupper:

Primær - primary education - ISCED 1

Sekundær - secondary education - ISCED 2 og 3

Tertiær - tertiary education - ISCED 5-8

Disse tre grupper inddeles yderligere i flere understadier, der i alt giver 8 niveauer af uddannelser.

I Danmark har man etableret DISCED, et dansk klassifikationssystem for uddannelsesniveau, etableret for at kunne bruges til statistisk analyse indenfor Danmark, samt for at kunne sammenlignes med det internationale klassifikationssystem ISCED.

ISCED til DISCED

	ISCED	DISCED	Navn
Early Childhood Education	0	05	Førskoleuddannelser (børnehave og andet)
Primary	1	10	0.-6. klasse
Lower Secondary	2	20	7-10. klasse
Upper Secondary	3	30	Gymnasiale og erhvervsfaglige uddannelser
Post-secondary, non-tertiary	4	-	Forberedelseskurser ⁴
Short cycle tertiary	5	40/50/60	Korte og mellemlange videregående uddannelser
Bachelor or equivalent	6	60	Akademiske- og professionsbachelor
Master or equivalent	7	70	Lange videregående uddannelser
Doctoral or equivalent	8	80	Ph. d. og forskeruddannelser
Not elsewhere classified	9	90	Uoplyst mf.

Anm.: Alt over niveau 4, er klassificeret overordnet som tertiære uddannelser.
 Kilde: AE pba. DST

⁴ Kilde: <https://www.uvm.dk/uddannelsessystemet/overblik-over-det-danske-uddannelsessystem/det-ordinaere-uddannelsessystem>